

Література:

1. *Заключний звіт районного уповноваженого по Грубешувському району за 1944–1946 рр. // Центральний державний архів вищих органів влади і управління (далі ЦДАВОВУ). – Ф. 4959. – Оп. 1. – Спр. 56. – Арк. 12–29.*
2. *Кубійович В. Українці в Генеральній Губернії 1939–1941. – Чикаго, 1975. – 664 с.*
3. *Горний М.М. Українці Холмицини і Підляшшя. – Львів, 1997. – 663 с.*
4. *Пояснювальні записки до заключних звітів районних уповноважених за 1944–1946 рр. // ЦДАВОВУ. – Ф. 4959. – Оп. 1. – Спр. од. зб. 44. – Арк. 3–31, 31–54.*
5. *Зведені таблиці до заключного звіту Головного уповноваженого. М. Люблін // ЦДАВОВУ. – Ф. 4959. – Оп. 1. – Спр. 48. – Арк. 35.*
6. *Смолей В.В. Польське цивільне і військове аграрне осадництво у Західній Україні: історико-правовий контекст (1919–1939). – Тернопіль, 2003. – 111 с.*
7. *Кубійович В. Географія українських і суміжних земель. – К, 2005. – Т. 1.: Загальна географія – 528 с.*
8. *Волинь і Холмицина 1938–1947 рр. Польсько-українське протистояння та його відлуння. Дослідження, документи, спогади / Голова ред. колегії Я.Ісаєвич. – Львів, 2003. – 813 с.*
9. *Сергійчук В. Наша кров – на своїй землі. – К., 1997. – С. 56.*
10. *Олійних П. Лихоліття Холмицини і Підляшшя. – Прага, 1941. – С. 64.*
11. *Дрозд Р. Польсько-українські відносини на Холмицині, Надсянні та Лемківщині в 1944–1947 рр.*
12. *Заключний звіт районного уповноваженого по Хопмському району за 1944–1946 рр. // ЦДАВОВУ. – Ф. 4959. – Оп. 1. – Спр. 64. – Арк. 3–39.*
13. *Заключний звіт районного уповноваженого по Ново-Сончському району за 1944–1946 рр. // ЦДАВОВУ. – Ф. 4959. – Оп. 1. – Спр. 52. – Арк. 12–23.*
14. *Доповідні записки районного уповноваженого в Горлицькому районі про хід евакуації українського населення за 1946 р. // ЦДАВОВУ. – Ф. 4959. – Оп. 1. – Спр. 42. – Арк. 33–38.*
15. *Горний М.М. Українська інтелігенція Холмицини і Підляшшя у ХХ ст. Дис. канд. іст. наук...07.00.02 // Чернівецький державний університет. – Чернівці, 2000. – 365 с.*
16. *Довідка про адміністративно-територіальний та національний склад Перемишльського повіту // ЦДАВОВУ. – Ф. – 4959. – Оп. 1. – Спр. 40. – Арк. 105 зворот.*

Гомотюк О. Є.,

доктор історичних наук, професор,

завідувач кафедри документознавства,

інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ

ІСТОРИЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Кризова ситуація із позиціонуванням у суспільствах духовних цінностей спричинила активізацію досліджень у галузі вивчення історичної, соціальної, культурної пам'яті. Обличчя сучасної гуманітаристики визначають студії, пов'язані із розв'язанням проблеми збереження ідентичності і визначенням приналежності до певної спільноти. Аналіз побудови інформаційного суспільства дозволяє робити висновок, що інформація все більше і більше

створюється і використовується у цифровій формі, тому постає проблема збереження цифрової інформації, оскільки людство може її втратити.

З цієї точки зору важливою є гуманітарна підготовка фахівців. Викликають незадоволення результати моніторингу знань з історії у середній школі. У 2014 році, за словами директора Українського центру оцінювання якості освіти Ігоря Лікарчука, у гуманітарних науках стан речей виглядає тривожним. Зокрема, за його відомостями, тест з історії України, який у країні складала 130 тисяч абітурієнтів, на максимальну кількість балів склали тільки чотири особи. При цьому із них тільки один випускник поточного року навчання, решта – абітурієнти 1955, 1978, 1972 років народження [1].

Оксана Пометун на підставі експериментальних досліджень стверджує, що стан історичної освіти є абсолютно незадовільним. Вони свідчать, що якщо в 5-му класі ми маємо 75% дітей, які вважають історію цікавим та улюбленим предметом, то в 9-му – 25%, 10-11 класах – 10%. Інтерес знижується. Якщо вдатися до аналізу досягнень, то вони свідчать, що 60% учнів у 7-му класі не розуміють текст підручника. У 10-11 класах гімназій та ліцеїв – 60-70% за рівнем розуміння і мислення історичних матеріалів знаходяться на рівні «4-6» за 12-бальною системою. І не тому, що погані вчителі та діти, а тому, що історія викладається по одному уроку на тиждень [2].

Безперечно, для української системи навчання є вагомим досвід освітніх систем європейських країн. Але нам варто враховувати наслідки пострадянського минулого, присутність концепції політичної історії, історії боротьби за незалежність у достатньо політизованій історії. Тому акценти слід зробити на тому, що історія як гуманітарна наука формує критичне мислення через виявлення суперечностей у позиціях, інтересах, потребах соціальних груп і окремих осіб, дає розуміння тенденцій і напрямів історико-культурного розвитку; оцінку різних версій й думок про минулі історичні події, розуміння, що деякі джерела можуть бути необ'єктивними. Окрім цього, історію не можна відокремлювати від загальної історії, а потрібно розглядати і вивчати під кутом зору взаємовпливів взаємозалежних загальноцивілізаційних та загальноєвропейських історичних процесів, співставляючи та аналізуючи їх. При тому потрібен глибокий аналіз внеску української культури у світову практику, особливостей українського соціокультурного розвитку, специфіки регіональної історії.

Це мотивує чітке визначення компетенцій майбутнього фахівця із врахуванням потреби формування загальної культури, розуміння процесів і явищ у історичному контексті; критичного аналізу інформації, так важливого для інформаційного суспільства; компаративного аналізу подій, знання головних напрямів еволюції європейської історії та культури; критичну оцінку фактів на підставі альтернативних поглядів на проблеми; аналіз і узагальнення матеріалу в певній системі. Вочевидь, такий підхід мав би актуалізувати курси з

історії, міжкультурної комунікації, усної історії, архівознавства, джерелознавства, музеєзнавства тощо.

Думаю, що індикатором стану розвитку історичної науки та освіти є історична пам'ять суспільства. Чимало публікацій у контексті визначення змісту, ролі, специфіки історичної пам'яті характеризують обличчя сучасної української гуманітаристики. Для української науки проблема історичної пам'яті стала особливо актуальною після здобуття Україною незалежності й виникнення потреби осмислення історичної (і суспільної загалом) свідомості у процесі формування національної ідентичності. Історична пам'ять є результатом взаємодії особистості і соціального середовища, презентує здатність людського розуму зберігати індивідуальний і колективний досвід взаємин і формувати на його підставі уявлення про історію як таку. Зазвичай, історична пам'ять залишає з історичного розвитку подій те, що викликало найбільше суспільних пристрастей, найбільше емоційне напруження – здобутки, перемоги і втрати. Очевидним є те, що у цьому контексті є певні проблеми. У пострадянській Україні проведено чимало досліджень періоду національно-визвольних змагань 1917-1921 рр., утвердженню державності в Україні цього часу, а чомусь у Києві немає пам'ятника П. Чубинському з текстом Гімну України чи А. Вербицькому – автору музики? 4 березня 2016 року відбулося достатньо скромне вшанування постаті П. Чубинського у Перемишлі (Польща), де і є пам'ятник цьому діячеві.

Постає питання: чи ліквідовано проблемні питання, чи учні та студенти мають об'єктивно сформоване бачення ходу історичних подій? Як себе почувають викладачі та учителі історії у неукраїнському інформаційному просторі на більшій частині України? У Харкові, до прикладу, встановлено пам'ятник Г. Жукову, радянському полководцю, і на 25-му році незалежності трошили меморіальну дошку українському вченому Ю. Шевельову (одному із перших дослідників історії української мови) в Харкові. В Одесі Катерина II (російська цариця) увіковічена у скульптурі, при тому, що в цьому місті практично відсутні газети українською мовою? Вочевидь, історичні знання ще не стали складовою культури суспільства.

З цієї точки зору освіта має характеризуватися глибоким синтезом гуманітарного і природничо-наукового знання. Але також варто замислитися над формою подачі матеріалу, ступенем його складності, урізноманітнити способи проведення занять, включаючи ситуативні завдання, історичні рівняння, пошук інформації із родоводу тощо. Компромісних рішень вимагають відображення подій, що викликають постійні політичні дискусії у суспільстві.

Література:

1. *Режим доступу:* <http://life.pravda.com.ua/society/2014/07/4/174158/> – Заголовок з екрана.
2. *Режим доступу:* <http://lib.iitta.gov.ua/3727/1/3.PDF> – Заголовок з екрана.